

Enrika Dal

Erik Dal

20. december 1922 – 2. november 2006

Af Flemming Lundgreen-Nielsen

Erik Dal var en vidtfavnende humanist af den gammeldags stilfærdige type, der næppe mere kan finde plads i den udadvendte og selvpromoverende forlystelsespark, som politikere og administratorer slider for at omdanne kultur- og lærdomsinstitutioner i Danmark til. Dal var lidt af en Dickensfigur og kunne kokettere med det lettere kuriøse og utidssvarende hos sig. Alligevel fik han – heldigvis da – langvarig indflydelse på de områder, som han accepterede, og som accepterede ham. Det følgende skatter til hans upublicerede selvbiografi, skrevet i tre afsnit til Ordenskapitlet på Amalienborg (1972, 1984 og 1993). Den kan ifølge hans egen klausul benyttes til mindeord i årbogen *Danske Studier* og i Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab – dog kun i referat, ikke i form af citater. Hans børn, Ea og Ebbe Dal, takkes for tilladelse til læsning og for udlån af en kopi. En kortere ræsonneret biografi skrevet af Ebbe i 2005 til plejehjemmets orientering har desuden givet mig lejlighed til at betragte Dal fra hans børns synsvinkel, tak for den også. En i høj grad informativ og kyndig biblioteksfaglig nekrolog med særligt henblik på Dals forhold til Det Kongelige Bibliotek er forfattet af forskningsbibliotekar ved Håndskriftsafdelingen Jesper Düring Jørgensen (*Fund og Forskning*, bind 46, 2007, s. 307-320). En kortere version af nedenstående mindeord er offentliggjort i årbogen *Danske Studier 2007* (s. 5-16).

Først et summarisk rids af det biografiske. Erik Dal, med de ikke brugte fornavne Per Johan, var født 20. december 1922, som enebarn af forældre over 35 år; hans fader var folkeskolelærer og bl.a. konservativt byrådsmedlem i Vordingborg. Dals barndomshjem her prægedes af gammeldags borgerdyd og en passende blanding af hans karismatiske faders grundtvigianske og hans sygdomsplagede moders indremissionske holdning. Hele livet havde han et uproblematisk forhold til kirken og kristendommen som givne størrelser i et menneskes liv. Senest som 4-årig læste den lille dreng antikva og fraktur lige flydende, hvad der forståeligt nok isolerede ham i børneskolen. Gymnasietiden betød en glædelig åbning imod såvel lærere som kammerater, med valg af matematisk linje og interesse for astronomi, indtil humaniora meldte sig med uafviselig styrke. Efter studentereksamen i 1941 læste han til cand. mag. i hovedfaget dansk med tysk og musik som bifag, hvoraf tysk siden bortvalgtes, da trefagsordningen blev afskaffet. Ikke desto mindre bevarede Erik Dal kærligheden til og interessen for tysk kultur og dens indflydelse især på ældre dansk åndsliv og litteratur. Skønt han ellers var besynderligt uinteressert i de store politiske linjer op til og under besæt-

telsen, fulgte han bekymret krigsbegivenhederne, der gik ud over biblioteker, museer og universiteter i det engang så mægtige naboland. En af hans bedste oplevelser senere i livet var i 1986 et 3-måneders studieophold i Wolfenbüttel for at registrere Danica på det store gamle bibliotek. Studietiden i København med bolig på Regensen fra 1946 og især deltagelsen i musikundervisning under professor Jens Peter Larsen knyttede en håndfuld venskaber, som skulle vise sig meget langvarige og holdbare. Perioden kaldte han siden lige så vigtig og vanskelig i sit liv, som puberteten plejer at være. Forsinket af besættelsestidens uregelmæssigheder aflagde han embedseksamen i 1949 og indgik samme år ægteskab med Estrid (f. 1925), med hvem han var blevet forlovet i 1944. Efter nogle år med gymnasieundervisning, hvilket trods et fint pædagogikumsbevis absolut ikke var noget, han syntes, han dueede til, fik han en ønskestilling som bibliotekar ved Det kongelige Bibliotek 1953-1967; fra 1963 var han leder af Danske Afdeling. Fra 1952 til 1961 virkede han derudover som undervisningsassistent i metrik og sanghistorie på Københavns Universitet, helt uden sigte på fastansættelse; hans étsemesters lynkursus i dansk verslære var en fornøjelig og givende oplevelse for unge studerende, der skulle op til den frygtede mundtlige særeksamination i metrik og foredragslære ved forprøven. Fra 1965 til 1992 var han medlem af universiteternes censorkorps for faget Dansk – jeg gamle elev af ham (anno 1959) kom ved et tilfælde til at være eksaminator på hans allersidste mundtlige eksamenskandidat i januar 1992. Erik Dal tog i 1967 mod tilbudet om en faglederstilling i Bogvæsen på Danmarks Biblioteksskole, hvor han virkede til 1974, med bevidst distance til det studenteroprør og de ledelsesstrukturdrøftelser, der ellers optog den humanistiske verden efter 1968. Herfra gik vejen i 1974 til administratorposten på Det danske Sprog- og Litteraturselskabs stille kontor under Nationalmuseets klunkelejlighed ved Frederiksholms Kanal, med udsigt til en idyllisk baggård med et stort træ midti. Han gik på pension som 69-årig i 1991. Data synes at fortælle, at Erik Dal i en levetid med stærkt vekslende konjunkturer for akademikere havde det held aldrig at blive ramt af arbejdsløshed, men frit at kunne disponere erhvervsmæssigt i takt med, at hans lyster og interesser udviklede og ændrede sig.

I 1971 var Erik Dal blevet indvalgt i Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, hvor han fungerede som redaktør 1975-1988. Herefter han blev valgt til præsident for Selskabet og sad 1988-1994 som den første i embedet efter enevældens afskaffelse i 1848, der ikke var professor. Han registrerede selv ærlig tvivl og forbavselse over at have vundet medlemsafstemningen. Det blev bl.a. hans pligt at tilrettelægge og stå i spidsen for de festlige arrangementer omkring Selskabets 250-års jubilæum i 1992, hvad han udefra set skilte sig godt fra med den blanding af uopstyltet værdighed og dæmpet humoristisk ligefremhed, der var karakteristisk for ham. I 1992 vendte han som pensionistforsker tilbage til Det Kongelige Bibliotek for med arbejds-

plads i den traditionsrige Danske Sal at udvide Lauritz Niensens standardværk *Dansk Bibliografi 1482-1600* med et supplementsbind, redigere et revideret registerbind og foranstalte et fotografisk optryk af det oprindelige værks bind I-II (i 3 bind!), det hele udkom i 1996. Desuden redigerede han for biblioteket Grethe Larsens opslagsværk *Danske provinstryk 1482-1830*, I-VI, 1994-2001.

Erik Dals hustru døde i 2002 efter længere tids udmarvende nyresygdom, men selv om han var uvant med daglig husholdning, rettede han sig efter hendes bortgang bedre end ventet, og heller ikke en tiltagende Parkinsons syge kunne kue ham. Han vedblev at deltage i Videnskabernes Selskabs møder og arrangementer helt frem til det fatale fald den 17. juli 2005 – vist på vej hjem fra kirke – der sendte ham på et plejehjem til en sørgelig ikke-eksistens. En planlagt meddelelse fra ham i Selskabet i efteråret 2005 om H. C. Andersen (i 200-året for dennes fødsel) blev således ikke realiseret. Døden udfriede ham den 2. november 2006, 7 uger før hans 84-års fødselsdag.

Skønt Erik Dal nåede topposter på det akademiske erhvervsmarked, husker han tilbageskuende, at han mest følte sig på sin rette plads som bibliotekar på Det Kongelige Bibliotek, som administrator i Det danske Sprog- og Litteraturselskab og som redaktør i Videnskabernes Selskab. Om biblioteksgerningen bruger han det billede, at mens hans evner og opgaver som gymnasieadjunkt dannede to forskudte cirkler, blev disse koncentriske i det daglige arbejde på biblioteket, bl.a. med diverse bibliografier. Årene på Det danske Sprog- og Litteraturselskab fornemmede han som et sjældent privilegium: at kunne arbejde sammen med ældre og yngre forskere, sagkyndigt, tillidsfuldt og veloplagt. Redaktørhvervet i Videnskabernes Selskab skaffede ham kontakt med naturvidenskabelige og matematiske forskere, om hvis emner fra fuglesang til ligninger han tilegnede sig – som han udtrykte det – en alsidig uvidenhed.

Erik Dal var udpræget de lærde cirklers mand og blev i al diskretion drivende kraft i adskillige initiativer. Han kunne inspirere fagligt, men vigtigere endnu: han forstod også at jævne vejen for inspirationernes gang på jorden. Trods villig indrømmelse af medfødt upraktiskhed på mange områder var han en kender og kapacitet, når det gjaldt noget så konkret som boghåndværk og bogæstetik. Med en cicerolineal i hånden så han den kommende bog for sit indre øje og vidste, hvordan synet skulle oversættes til typografisk fagsprog. Mere end af det egentlige indhold i mange af de bøger, han var fader eller stod fadder til, fascineredes han af spillet mellem bevillgende instanser, forskere og bogtrykkere. Hans selvbiografi røber, at det kun var få af Det danske Sprog- og Litteraturselskabs udgaver, han ville købe til sit privatbibliotek. Og når han fornemmede, at han havde fået skrevet eller gjort det, han ønskede inden for et bestemt fagområde, kunne han uden sentimentalitet og nostalgi skære det fra. Dagen efter, at han var

holdt op som ansat på Det Kongelige Bibliotek, kom han igen som gæst på læsesalen og følte ikke noget ved det, hverken savn, fortrydelse, skadefryd eller befrielse.

Erik Dals videnskabelige forfatterskab er med hans egne ord næsten altid blevet til på opfordring udefra, og det skortede aldrig på ordrer og bestillinger – den eneste større bog, han skrev helt på eget initiativ, var *Danske H. C. Andersen-illustrationer 1835-1975*, udsendt i 1975, hundredåret for Andersens død. At Dal blev en førende Andersen-forsker og -udgiver, skyldtes i øvrigt en tilfældighed på Det Kongelige Bibliotek. I 1954 havde han som nyansat bibliotekar modtaget og opstillet Holger Laage-Petersens Andersen-samling, i 1955, 150-året for digterens fødsel, var han uden noget tidligere særligt forhold til ham blevet »udnævnt« til Det Kongelige Biblioteks Andersen-kender, og en skønne dag indså han, at han var blevet anderse- nianer, heldigvis en interesse, hans hustru kunne dele, endda med en langt bedre følelsesmæssig indlevelse i mennesket Andersen (hun var uddannet sangerinde fra Det Kongelige Danske Musikkonservatorium). Der fulgte løbende en række studier og mindre arbejder om fx oversættelser og illustrationer, og det førte videre til etableringen af en stærkt tiltrængt tekstkritisk udgave af Andersens *Eventyr* for Det danske Sprog- og Litteraturselskab. Dals andel, bind I-V med samtlige tekster og variantapparat, kom punktligt på digterens fødselsdag 1963-1967. Over hver bogrygs bindromertal anbragte Dal et stort bogstav, så der år for år langsomt stavedes EVENT – en for ham typisk invention. Desværre forsinkedes de afsluttende bind VI-VII med kommentarer og andet apparat ved Erling Nielsen og dermed de resterende rygbogstaver Y og R, så udgaven først blev fuldført ved Flemming Hovmann i 1990. Dals bidrag i bind VI om tekstkritik havde da ligget færdig i korrektur en del år. Ironien i det længe ufuldførte ord på bogryggene prøvede han ikke at ærgre sig over. Hans forgængere i barokken ville have gouteret ordspillet. Som andersenianer tillagde Dal sig privat en samling Andersen-litteratur, dog uden ambitioner om bredde eller top.

Med sin datter Ea udgav Erik Dal i 1981 antologien *111 danske salmer*, med kommentarer, og det repræsenterer i virkeligheden et af de mere skjulte udgangspunkter for hans virke: hymnologi og sanghistorie. Som ung var han splittet mellem interesse for musik og litteratur, til han valgte tekstfaget. I hans egen hymnologiske bogsamling stod sjældne og unikke bøger, men forskningsfeltet havde han forladt. I 1968 var det dog blevet til en faksimileudgave af Hans Thomissøns *Psalmebog* fra 1569 med efterskrift, fulgt op af en teknisk bedre og i hans efterskrift videnskabeligt ajourført andenudgave i 1997.

Med årene kom Erik Dal til at fatte interesse for bøger »an sich«, bøger forstået som udtryk for forhold i kultur- og menneskeliv ud over dem, der rummes i indholdet, med andre ord som genstande til at samle på ud fra

disciplinerne bibliofili og bogæstetik. Det førte til flere hæderspriser og til et værdsat forhold til Forening for Boghaandværk.

Specielt udgiverselskabet *Universitets-Jubilæets danske Samfund* (UJDS), grundlagt som en privat forening i 1879, fik i Erik Dal et medlem, hvis virke satte sig spor. Han var medlem af Samfundets styrelse fra 1959 til 1971, men havde allerede tidligere publiceret sig i dets skrifterække. I 1949 blev han belønnet med Københavns Universitets guldmedalje for en prisopgave om studiet af folkevisemelodier og fik i 1952 en tilsvarende guldmedalje fra Aarhus Universitet for en oversigt over studiet af folkeviseteksterne. De to afhandlinger blev sammenarbejdet til en veritabel hånd- og grundbog i folkevisernes udgivelseshistorie, *Nordisk folkeviseforskning siden 1800* (UJDS nr. 376), 1956. Den yder meget mere, end titlen angiver, og er lige efterspurgt af kendere og begyndere, desværre for længst udsolgt.

Et andet projekt for UJDS blev udfyldningen af en ambitiøs plan om udgivelse af *Danske Metrikere*, I-VI, omfattende to afdelinger, tekster fra 1606-1740 og tekster fra 1740-1840. Initiativet kom fra Dals universitetslærer, professor i dansk litteratur Ejnar Thomsen (til hvem han i 1947 afleverede sin specialeopgave om barokmetrikeren Søren Poulsen Gotlænder med det lærde navn Judichær). Udgaven var på UJDS' opfordring i 1945 blevet igangsat det følgende år af metrikeren og vers- og sanghistorikeren Arthur Arnholtz, der havde betinget sig medvirken af to unge studerende, som havde vist særlige interesse for vershistorie, nemlig Erik Dal og hans 2 år ældre studiekammerat Aage Kabell. Bind I *Fra Bielke til Gerner* (dvs. 1606-1690) udkom i 1953 med alle tre udgivere på omslag og titelblad. Bind II *Judichær* (dvs. 1650-1671) fra 1954 stod Arnholtz og Dal for, med tak i forordet til Aage Kabell. Formuleringen dækker over, at samarbejdet på udgaven var blevet sprængt på grund af uforligelige faglige og personlige modsætninger mellem Arnholtz og Kabell. Årsagen var, at Kabells disputats *Studier i metrik*. III. *Systematisk*, 1952, i bedømmelsesudvalget var blevet afvist af Arnholtz, men båret igennem af Ejnar Thomsen og L. L. Hammerich. Arnholtz, der på sit fags vegne kunne have en jernnæve i en fløjlshandske, opponerede skarpt ved handlingen, og UJDS' årbog *Danske Studier* optog – med Thomsen som redaktør og Dal som medvirkende udgiver! – i udvidet form meningsudvekslingen mellem de to i sin årgang 1952, s. 76-117. Her erklærede Arnholtz afsluttende Kabells teori om metrik for uværdig til doktorgraden uden at betvivle, at han som forsker ellers nok kunne fortjene den, og Kabell kaldte i sin konklusion Arnholtz' teori om metrik meget skadelig for al digtekunst, dersom den ikke lykkeligvis var udformet så ulæseligt, som tilfældet var. De to havde ikke mere at tale om. Erik Dal, der givet af natur var det fredsommeligste gemyt i trekloveret, var meget tilbageholdende med at fælde dom over sine to, som han siger, »lærere« kolleger. Måske han inderst inde syntes, at Arnholtz havde været for barsk – i hvert fald noterede han, at hans forhold til Arnholtz faldt nogle

varme grader på grund af dennes holdning til Kabell i 1960'erne. I sine mindeord ved Arnholtz' død i 1973, holdt ved medlemsmødet i Videnskabernes Selskab 8. marts 1974, erindrer Dal sin prekære position mellem Arnholtz og Kabell som en »i overordentlig grad tertium *non gaudens*« – altså en konflikt-ulysten og tvangsindlagt tilskuer. Duellen i *Danske Studier* 1952 kommenterer han sammesteds som »tætte sider« med »diverse slags avner, men også mange kærner« – rækkefølgen er typisk for det positive indtryk, Dal helst ville slutte sagsbehandlinger med. Uden at gå i detaljer finder han »fejl, ubehændigheder og uforståeligt stærke reaktioner på begge sider«. Der kom dog endnu to bind af udgaven. Bind II A var den af Erik Dal skrevne *Indledning til Judichær*, 1960, der blev antaget som disputats under titlen *Judichær, hans værk og hans kilder* og forsvarede med hæder 5. maj 1960, med Arnholtz og Oluf Friis som officielle opponenter og L. L. Hammerich og Eric Jacobsen som uofficielle. Dals fremstilling er et perfekt informeret og bundsolidt lærdomshistorisk arbejde, som ingen, der arbejder med dansk barok, må overse, men trods stoffet er afhandlingen ikke videre metrisk orienteret og slet ikke teoretiserende. Samme år udsendte Dal det lille bind II B med oplysende noter til Judichærs tekster. Han husker selv, at han psykologisk var »færdig« med området metrik allerede før forsvaret af doktorafhandlingen. Kabell havde definitivt afslået at genoptage udgivelsen af *Danske Metrikere*. Hans sprænglærde og dybtgående delindledninger og noter til de autentiske tekster i bind I er nedfældet på manuskriptsider af mere eller mindre færdig karakter, affattet før bruddet. De skulle oprindeligt have været justeret efter Arnholtz' overordnede og opsamlende, men under de ulykkelige omstændigheder uskrevne indledning til barokbindene. Ved Kabells død i 1981 havde den akademiske verden flyttet sig så meget, at hans udkast på én og samme tid var for udførligt lærde og tog for meget for givet. Det måtte revideres og ajourføres, men af hvem? Sagen hvilede meget længe, men UJDS håber i løbet af overskuelig tid med udgangspunkt i disse efterladte papirer at kunne trykke et kommentarbind til bind I ved litteraturhistorikeren Vibeke A. Pedersen. Hun havde på den skæbnetunge dato 11. september 2001 haft en grundig samtale med Erik Dal i hans arbejdsværelse hjemme om fuldførelsen af kommentaren, som hun gik fra med en lille stak prosodiske bøger som foræring samt en fornemmelse af at være udpeget til arving.

UJDS udsendte 1952-1955 sin årbog *Danske Studier* i 5 bind (med et ekstrasnummer i 1954 i 200-året for Holbergs død) »under medvirkning af Erik Dal«. Redaktøren, Ejnar Thomsen, satte ham i lære. Efter dennes uventede død som 59-årig i 1956 rykkede Dal op og sad som litterær redaktør 1956-1977, først med ordbogsfilologen og grammatikeren Aage Hansen som medredaktør, fra 1973 med filologen og ordsprogshistorikeren Iver Kjær. Dals tilknytning til *Danske Studier* betød en omgående udvidelse af tidskriftets stof om folkeviser og folkeminder – og dermed en art tilbagevenden

til de første 12 år af dets eksistens, da Axel Olrik var redaktør (sammen med filologen Marius Kristensen). Dals gode personlige forbindelser til international folklore- og folkeviseforskning i kraft af aktivitet bl.a. for International Folk Music Council 1956-1969 og hans forfatterskab i øvrigt var navnlig synlige i årbogens anmeldelsessektion, hvor han offentliggjorde vidende forskningsoversigter og tolerante recensioner ud fra publikationer, han havde fået tilsendt privat som ven og bekendt af forskerne. Som enhver kan konstatere, forsvandt vægten på folkeviser fra *Danske Studier*, da Dal trak sig tilbage fra redaktionen og remplaceredes af undertegnede. Det skete langtfra af animositet over for genren, men bl.a. fordi folkeminde- og folkeviseforskning i 1970'erne blev mere sociologisk og politisk orienteret og også fik andre publikationskanaler end det forholdsvis positivistisk-objektive *Danske Studier*.

UJDS, som i rundt regnet et halvt århundrede tegnedes af formanden, sproghistorikeren Johs. Brøndum-Nielsen, og sekretæren, dialektologen Poul Andersen, bestilte allerede i 1954 Erik Dal til at skitsere slutudgivelsen af storværket *Danmarks gamle Folkeviser (DgF)*. Bind I var kommet i 1853, men det kneb på grund af nogle ulykkeligt tidlige dødsfald (Svend Grundtvig 1883 og Axel Olrik 1917) med at få det oprindelige enmandsforetagende bragt til ende. Ved H. Grüner-Nielsens død i 1953 syntes værket endeligt sat i stå med 9 tekstbind. Dal forfattede med delvis hjælp af vennen, musikprofessor Nils Schiørring, en forbilledlig klar oversigt over, hvad der var gjort, og hvad der skulle og realistisk set kunne gøres (trykt i *Danske Studier* 1955, s. 63-76). UJDS overdrog herefter opgaven til ham med assistance af den unge danske folklorist Iørn Piø og den svenske folkeviseforsker Karl-Ivar Hildeman, hvis disputats om historiske viser (*Politiska visor från Sveriges senmedeltid*, 1950) både forsinkede og forbedrede det endelige resultat. Dals organisationstalant kom til lykkelig udfoldelse med det 10. og sidste tekstbind i 1965, hvis indhold bestod af tillæg og tilføjelser til de 9 foregående. Et fotooptryk af alt det udkomne fulgte 1966-1967. Nået så langt mærkede Dal, at emnet på en måde visnede for ham. Ikke desto mindre holdt han ud til 1976, da melodibind XI kunne udsendes sammen med et særdeles givende registerbind XII ved en til formålet nedsat forskergruppe. I *Danske Studier* 1977, den sidste årgang med Dal ved roret, kunne han triumferende lade Jørgen Lorenzen, folkeviseforsker af næste generation, skrive om den fuldbyrdede udgave. Hele værket havde da som projekt eksisteret i 133 år med 5 forskergenerationer involveret, og Dal anså selv sin medvirken ved det og ved dets afslutning for sit livs vigtigste faglige enkeltydelse. Sit eget private punktum satte han ved samme år at afhænde sin samling af nordisk folkeviselitteratur, hvis over 20 hylde-meter han vurderede til at være den største i privateje; den endte på Odense Universitetsbibliotek. Afskeden var definitiv. Sine egne folkevisestudier fradømte han (i den utrykte selvbiografi) – om end lidt tøvende – originale synspunkter og medgav, at de næppe ville

kunne forny forskningen. Det var konsekvent, at da Det Humanistiske Fakultet ved Københavns Universitet oprettede et center for studiet af dansk folkevisekultur 1550-1700, der fungerede fra maj 1993 til september 1998, lod Erik Dal sig ikke lokke til så meget som en seminaroptræden. Han ville heller ikke se det resulterende firebindsværk med specialundersøgelser, *Svøbt i mår*, 1999-2002, men kommenterede tørt og kontant, at titlen var fin på dansk, men bibliografisk upraktisk uden for Danmark på grund af de der ukendte bogstaver »ø« og »å«. Selv tilbud om særtryk af enkeltkapitler blev venligt afslået med den reelle begrundelse, at han ikke agtede at læse dem.

Erik Dal karakteriserer i en oversigt over »Folkeviselitteratur 1962« (dvs. 8 vægtige titler fra udlandet) sig selv som en forsker og anmelder, »hvis blik og pen iøvrigt ikke af naturen hører til de skarpt dissekerende« (*Danske Studier* 1963, s. 83). Andetsteds vurderer han, at nye tanker og ideer er sjældne i hans produktion, der dels består af ordnende materialsamlinger, dels af rene udgivelser. Et enkelt mindre arbejde – affattet med især filologisk bistand fra romanisten Povl Skårup – tog dog karakter af en motivstudie i en salme (fra 1620-1623, skrevet af Niels Heldvad, præst, kongelig astronom og -log samt forlægger af belærende og opbyggelige skrifter), *The Ages of Man and the Months of the Year*. Den udkom i 1980 som Videnskabernes Selskabs Historisk-filosofiske Skrifter 9:3, med kim i Dals privattryk af salmen fra 1959. Normalt foretrak Dal at forsyne sine læsere med ædruelige og efterprøvede oplysninger frem for at skitsere store sammenhænge eller vove originale fortolkninger. Heri lignede han den 26 år ældre Andersen-forsker og ven, H. Topsøe-Jensen, med hvem han også kunne enes i afstandtagen fra subtile tekstanalyser »med de allersværeste kinesiske Ord«. Hans slutplan for *DgF* renoncerer »i første omgang« på et folkloristisk motivregister à la Stith Thompsons (hvori værket ikke er indarbejdet) og jugerer om Svend Grundtvigs påtænkte perspektiverende tilbageblik på »Kæmpevisens Natur og Historie«, at en sådan behandling med al respekt for hans videnskabelighed »ville have været hjemfalden til ret hurtig forældelse« (*Danske Studier* 1955, s. 73-75). Han indrømmede åbent sin manglende sans for teori, filosofi og metodedeбат og var inden for danskfaget hverken tilhænger af den politiserende kulturradikalisme- og/eller marxisme-fløj eller af Aage Henriksens og hans skoles psykologiserende eksistentialisme. I mindeordene om Arnholtz fra 1974 beklager Dal sig over tiårets »glædeløse, menneskefjendske og amuiske pseudovidenskabelighed«. Han interesserede sig ikke for politik, fordi det politiske liv forekom ham at være et taktisk spil efterfulgt af en ikke-sagkyndig beslutningsproces. Han var i langt højere grad diplomat end politiker, savnede faktisk evne til at skændes. Navnlig efter 1968 sås tydeligere og tydeligere noget bevidst anakronistisk, noget pointeret fra en verden af i går, noget æstetisk sirligt hos ham, i reglen formuleret uden malice, let resigneret. Sit ægteskab beskriver han i selvbiografien til Ordenskapitlet som et meget gammeldags forhold, med størst mulig opbakning til

den ude- og hjemmearbejdende ægtemand; i øvrigt virkede hans hustru, der havde været professionel korrekturlæser på Gyldendal, med på en del af hans publikationer. Dal leverer den formel for sin psyke, at han både havde behov for at blive støttet og nærrede afsky for at blive skubbet. Lykken ved ægteskabet kunne for ham aldrig rokkes eller betvivles og danner baggrunden for hans mangesidede og produktive indsats – hans styrke var, som det hedder i nyere sprog, den absolutte tryghed på hjemmefronten.

Erik Dals meninger hørte hjemme i en konservativt opfattet tilværelse. Han finansierede sin egen studietid privat under tålmodig accept af en spartansk levestil og var ingen tilhænger af senere tiders lån eller SU-løn til studerende. Han var imod udleveringen af de arnamagnæanske håndskrifter til Island, ikke af nationalisme, men af praktiske videnskabelige grunde. Overhovedet lod han sig ikke personligt gå på af ret meget. Måske det var en gevinst ved hans mangesidighed, at der altid var noget vellykket og interessant at søge tilflugt i. Han var god til at mediere og bringe stagnerende eller strandede udgaver og projekter i fart igen. Nære medarbejdere nød godt af hans omhu og interesse for enkeltsager, fjernere (ulønnede) udgivere og kommentatorer fik dårlig samvittighed af respekt for hans personlighed. Festskriftet på hans 60-års dag hed på H. C. Andersensk »Hvad Fatter gør...«, men i Dals tilfælde var det dog snarere den faderlige omsorg og antydede bekymring, der virkede på sendrægtige arbejdere i den akademiske vingård, end nogen frygt for hans vrede. På tomandshånd kunne han indrømme, stadig i urbane vendinger, at han ikke var helt blottet for talent til at irriteres, han kunne faktisk godt »fnyse«. I mere offentlige forhandlinger var det stærkt, når han karakteriserede noget som »ærgeligt«, næste grad hed »forkasteligt«, og sidste grad lød: »Det er en uting«, ledsaget af et bestemt drag om munden til vitterlighed om, at det pågældende emne dermed var uddebatteret og den involverede person droppet af de civiliseredes tal. Han havde også en udmærket evne til ved lidt for oppustede formelle anledninger *sotto voce* at aflevere en fuldstændig dræbende vurdering på en kort sætning til sin sidemand, uden at åbenbare ironi i de med årene tunge ansigtstræk. Desværre forbyder genren konkret eksemplifikation. Omvendt kunne han, når han fik en eller anden overraskende baggrund belyst, klare op i et befriende smil med et varmt glimt i de brune øjne. God musik syntes at frigøre bundne kræfter i ham, det store legeme duredede med takterne og rytmen, tilsyneladende uvilkårligt. Han og hans hustru var navnlig teatergængere, når det gjaldt Wagner-operaer.

Dals personlighed kaldte på let forældede gloser som »polisk« og »skælmsk«. Der var en del af en Uglspil i ham. Han var underfundig i sit sprog, aldrig banal. Forstod nogen ikke temmelig specielle litterære allusioner – som fx det er »ikke vildtyskens skyld« (*Danske Studier* 1963, s. 90, der afspejler sprogbrug i J. H. Wessels Goethe-parodi »Stella«) – var der ingen hjælpende hånd fra hans side. Selv tillod han sig små særheder og oprør over

for Retskrivningsordbogens dessiner, fx satte han vist nok principielt ikke tegn foran et »men« og foretrak »x« for »-ks-« i »text«, »vexelvirkning«, »eksempel«, »eksistere«, »expert« og »sex« (det sidste er talordet). Han sammenskrev »overfor« og »indenfor«, hvad enten ordene var præpositioner eller adverbier, og ligeledes »idag«, »i år«, »omend«, »altfor« og »iøvrigt« i efterligning af adskillige guldalderforfattere. Hans ordenssans gav sig også sprogligt udslag i forsættelsen af en dobbeltalfabetiseret E-skala fra fornavnene Erik og Estrid i børnenes *Ea* og *Ebbe* – så var den kvartet bragt på orden. Igen ville en barokforgænger have smilet anerkendende.

Erik Dal kunne nok virke sagtmodig og distraet på dem, der ikke kendte ham. Han var imidlertid langt fra ubeslutsom, og det distante væsen dækkede over et disciplineret, altså realistisk, engagement. Han hvilede i sig selv og sit harmoniske familieliv og kunne fra fornuftigt indrettede og normalt ikke-ophidsende arbejdspladser sprede ro omkring sig ved kyndig og redbon hjælpsomhed. Hørte han om en yngre kollegas interesse for et specielt felt, kunne det udløse en byge af særtryk fra ham til yderligere orientering; enten var de skrevet af ham selv, eller også var det noget, han havde fået tilsendt fra venner og bekendte og ikke skønnede at skulle bruge efter læsning. Professionelt var han beskeden på egne vegne, vidste nøje, hvor hans begrænsninger lå, og fik til glæde og nytte for omgivelserne gjort en dyd af dem – dog altid diskret og til egen brug mere end udadtil. Midterparten (fra 1984) af hans utrykte selvbiografi ender i et ønske om, at ingen vil lade sig rive hen til at betegne ham som betydelig. Hans livs indsats fik imidlertid betydning på så mange områder, at man nok tør tillade sig at modsige ham på dette punkt. Han gjorde, som det hedder på underdrivende nudansk, en forskel.

Generelt efterlader Dals private selvbiografi et indtryk af et liv i tilfredshed. Hvad der ikke er det samme som selvtilfredshed. Det signalerer, at der har været lykkeligt lidt at fortryde i en tilværelse rig på medgang og arm på konflikter. I 1993 opsummerede Erik Dal sine tre selvbiografier i slutordet: taknemlighed.